

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 19 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS ANTSTOLIŲ ĮSTATYMO NR. IX-876 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
DERINIMO PAŽYMA**

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie nepriimtas arba iš dalies priimtas (nurodyti motyvus) pastabas ir pasiūlymus
Lietuvos notarų rūmai, 2018-06-07 Nr. S-337	<p>Lietuvos notarų rūmai, susipažinę su pateiktu derinti Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 19 straipsnio pakeitimo projektu (toliau - Projektas), pateikia savo pastabas ir pasiūlymus.</p> <p>Kartu su Projektu nėra tikslinga svarstyti Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX- 876 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą. Nors notarai ir antstoliai yra valstybės įgalioti asmenys, šių teisinių profesijų atstovai yra skirtingose teisinėse padėtyse. Skiriasi jų atliekamos funkcijos ir joms taikomas skirtingas, taip pat ir atlyginimų dydžių nustatymo, teisinis reguliavimas. Pavyzdžiui, antstoliai be jiems privalomų pagal įstatymus vykdyti funkcijų gali teikti ir nustatytas paslaugas, kai tuo tarpu notarai jokių paslaugų, išskyrus taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos), teikti negali. Notarų atlyginimų dydžiai nustatomi, numatant įkainio viršutinę ribą („lubas“), kai antstoliams maksimalus atlygio dydis nėra numatytas. Be to, antstolis dėl paslaugų kainos ir apmokėjimo tvarkos gali susitarti su klientu ir kt.</p>	<p>Neatsižvelgta. Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu nekeičiami notarų atlyginimo ir antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijai, projektai taip pat nekeičia ir neįtakoja šiuo metu nustatytų notarų atlyginimo ir antstolių vykdymo išlaidų dydžių.</p>
	<p>Projektas parengtas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2018 m. balandžio 26 d. nutarime „Dėl Lietuvos notarų rūmų ir notarų veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams“ Nr. 2S-2(2018) (toliau - Nutarimas) pateiktą siūlymą Lietuvos Respublikos Vyriausybei inicijuoti Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 19 straipsnio pakeitimą, atsisakant privalomo notarų atlyginimo dydžių (įkainių) suderinimo su Lietuvos notarų rūmais. Informuojame Jus, kad Lietuvos notarų rūmai ir Lietuvos notarų rūmų prezidiumo nariai 2018 m. gegužės 17 d. apskundė</p>	<p>Neatsižvelgta. Teisingumo ministerija, kaip valstybės politiką notariato ir antstolių srityse formuojanti institucija, inicijuodama teisės aktų pakeitimus, nėra saistoma teisiniais ginčais dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2018 m. balandžio 26 d. nutarimo „Dėl Lietuvos notarų rūmų ir notarų veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams“ Nr. 2S-2(2018) (toliau - Nutarimas), todėl teisėkūros procesui teisiniai ginčai dėl Nutarimo įtakos neturi. Pažymėtina, kad dar 2012 m. svarstant Notariato įstatymo 19, 23 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 19¹ straipsniu įstatymo</p>

	<p>Nutarimą Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Atsižvelgiant į tai, kad Projekto parengimo motyvai iš esmės grindžiami Nutarimu, kurio teisėtumas bus nagrinėjamas teisme, siekiant užtikrinti teisėkūros stabilumą, tikslingumą ir sistemiškumą, siūlytume spręsti dėl Projekto po teisminių procesų dėl Nutarimo pabaigos.</p>	<p>projektą, Teisingumo ministerija, nepritardama siūlytiems pakeitimams, akcentavo, jog „notarų atlyginimo dydžių nustatymas turi būti valstybės prerogatyva ir valstybė neturėtų atsisakyti teisės <i>vienašališkai</i> reguliuoti atlyginimo už notarinius veiksmus dydžius.<...>. Teisę atlikti tam tikras funkcijas valstybė delegavo išimtinai tik notarams, todėl nebūtų įmanoma nustatyti objektyvius ir pagrįstus atlyginimo už notarinius veiksmus dydžius, jeigu, nesant konkurencijos, šiuos dydžius reikėtų privalomai suderinti su vieninteliu paslaugų teikėju – notarus atstovaujančiais Lietuvos notarų rūmais.“¹</p> <p>Todėl, įvertinus šiuo metu nustatytą teisinį reguliavimą ir Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos Nutarime pateiktą Vyriausybei siūlymą, yra tikslinga keisti nustatytą teisinį reguliavimą, atsisakant privalomo notarų atlyginimo dydžių (įkainių) suderinimo su Lietuvos notarų rūmais.</p>
	<p>Projektu siekiamas tikslas – įtvirtinti prerogatyvą nustatyti notarų atlyginimų dydžius (įkainius) už notarinių funkcijų atlikimą išimtinai valstybei, t. y. Teisingumo ministerijai, yra įgyvendintas ir dabar. Galiojančioje Notariato įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje <i>expressis verbis</i> nustatyta, kad notaro atlyginimo dydžiai nustatomi būtent teisingumo ministro priimamu teisės aktu. Priešingai, nei teigiama Projekto Aiškinamajame rašte, notariai (Lietuvos notarų rūmai) notarų atlyginimo dydžių nenustato ir jų netvirtina. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas, kuomet buvo sprendžiama dėl Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 19, 23 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 19' straipsniu įstatymo projekto (XIP-2148) priėmimo, yra nurodęs, kad Notariato įstatymo 19 straipsnio reguliavimu „nesiūloma keisti tvarkos, kad notarų įkainius nustato Teisingumo ministerija“ ir kad „derinimo“ sąvoka nereiškia valstybės atsisakymo reguliuoti atlyginimo už notarinius veiksmus dydžius bei teisės privatiems asmenims (notarams) patiems nusistatyti (suderinti) notarams priimtinius atlyginimo dydžius“, kaip klaidingai teigiama Projekto Aiškinamajame rašte. Remiantis</p>	<p>Neatsižvelgta. Pagal šiuo metu nustatytą teisinį reguliavimą, notarų atlyginimo dydžius (įkainius) nustato Lietuvos Respublikos teisingumo ministras, atsižvelgdamas į Notariato įstatymo 19¹ straipsnyje nurodytus notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo kriterijus ir suderinęs su Lietuvos Respublikos finansų ministru bei Lietuvos notarų rūmais.</p> <p>Teismų praktikoje yra išaiškinta, kad <i>suderinimas</i> reiškia ne tik pastangas pasiekti bendrą poziciją dėl teisės akto turinio, tačiau ir <i>suderinimo fakto patvirtinimą</i> bei <i>atsakomybės už šį norminį aktą prisiėmimą</i>. Toks <i>suderinimas</i>, kuris rengiant norminį aktą yra <i>privalomas aukštesnės galios teisės aktų pagrindu, skiriasi nuo įprastinio išvado, pastabų ir pasiūlymų apie teisės akto projektą pareiškimo</i>, kurį teisės aktų rengimo procese atlieka įvairūs asmenys ir organizacijos – tiek viešojo administravimo subjektai, tiek suinteresuotos grupės, mokslo institucijos, ekspertai ir kt. (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. spalio 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-01-4-05).</p> <p>Tai reiškia, kad teisingumo ministras, formuodamas politiką notariato srityje, turi diskreciją nustatyti notarų atlyginimo dydžius ir leisti norminius teisės aktus, tačiau ministro teisinė diskrecija šiuo</p>

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.420237?jfwid=qjs00epax>

lingvistiniu, teisiniu ir loginiu teisės normų aiškinimo būdais, Notariato įstatymo 19 straipsnyje nurodytas veiksmas „suderinti“ yra gana abstraktus veiksmo įvardijimas, formaliai nenurodantis nei veikimo būdų, nei priemonių, nei privalomumo. Jis reiškia tik privalomą susipažinimą su derinamo objekto nuomone ar savybėmis, privalomą jų „paisymą“ ar „darnos pasiekimą“ ir būtiną papildomą argumentavimą, jei nėra galimybių „suderinti“. 2012 m. balandžio 28 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 3, 19, 22, 23 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 19-1 straipsniu įstatymas Nr. XI-1979 aiškiai ir objektyviai apibrėžė ir įstatyme įtvirtino notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo kriterijus ir procedūrą.

Lietuvos notarų rūmų dalyvavimas Teisingumo ministerijai nustatant notarų atlyginimų dydžius, *buvo ir yra* tikslingas bei atitinkantis pamatinius notariato sistemos principus. Visų pirma, Lietuvos notarų rūmai, kaip notarų stebėsenos, kontrolės ir reguliavimo institucija, turi išsamią informaciją apie notarų ekonominę padėtį, atliekamų notarinių veiksmų statistiką, notarinių veiksmų atlikimo sąnaudas, notaro profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką ir kitą aktualią informaciją, turinčią lemiamos reikšmės notarų paslaugų kainodarai ir notarų veiklos organizavimui. Be to, esant reikalui, gali daug lanksčiau gauti būtiną informaciją, kurios reikia veiksmingam reguliavimui atlikti, ir daug greičiau reaguoti bei įvertinti besikeičiančias sąlygas, galinčias turėti įtakos notarų teikiamoms paslaugoms ir jų kainodarai.

Lietuvos notarų rūmų veikla, derinant Teisingumo ministerijos pateiktus projektus dėl atlyginimo dydžių nustatymo ar teikiant pasiūlymus dėl tokių teisės aktų priėmimo taip pat atitinka Notariato įstatymo 9 straipsnio 4 punkte įtvirtintą vieną iš svarbiausių Lietuvos notarų rūmų uždavinių - rengti norminių aktų projektus notariato klausimais ir teikti juos Teisingumo ministerijai. Taip pat ir Lietuvos notarų rūmų statuto 8 straipsnį, numatantį, kad Lietuvos notarų rūmai, įgyvendindami savo uždavinius, teikia pasiūlymus dėl notarų veiklos Teisingumo ministerijai, kitoms institucijoms ir rengia norminių teisės aktų, susijusių su notarų veikla, projektus, teikia pastabas ir pasiūlymus dėl projektų.

atveju yra ribojama reikalavimu notarų atlyginimo dydžius privalomai suderinti ne tik su kita valdžios institucija (finansų ministru), bet ir su visus notarus vienijančia savivaldos institucija. Lietuvos notarų rūmams nepritarus siūlomoms notarų atlyginimo dydžiams (net jeigu jie buvo apskaičiuoti pagal Notariato įstatyme įtvirtintus kriterijus), teisingumo ministras neturi galimybės priimti įsakymo dėl notarų atlyginimo dydžių nustatymo (keitimo), todėl teiginys, kad Lietuvos notarų rūmų teikiami pasiūlymai teisingumo ministrui dėl notarų atlyginimo dydžių nėra saistantys, yra netikslus.

Atsižvelgiant į tai, kad notariai yra valstybės įgalioti asmenys, atliekantys įstatymų nustatytas viešo pobūdžio (valstybės deleguotas) funkcijas, kurių vykdymą valstybė privalo užtikrinti, įstatymo projektu siūloma įtvirtinti prerogatyvą nustatyti notaro atlyginimo dydžius išimtinai valstybei (t. y. teisingumo ministrui, suderinus su finansų ministru). Pažymėtina, kad teisingumo ministro diskreciją nustatyti notarų atlyginimo dydžius ir toliau ribotų ne tik teisėkūros principų sistemos nustatyti reikalavimai, keliami teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, bet ir Notariato įstatymo 19¹ straipsnyje įtvirtinti notarų atlyginimo dydžių nustatymo kriterijai bei privalomas derinimas su finansų ministru.

Pritariant nuomonei, kad Lietuvos notarų rūmų dalyvavimas nustatant notarų atlyginimų dydžius buvo ir yra tikslingas bei atitinkantis pamatinius notariato sistemos principus pažymėtina, kad, priėmus Įstatymų projektus, Lietuvos notarų rūmai ir toliau turės galimybę dalyvauti teisėkūros procese teikdami savo pastabas dėl teisės aktų projektų ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo nustatyta tvarka įtakoti teisės aktų projektų turinį. Šiame kontekste paminėtina, kad, vadovaudamasis Notariato įstatymo 11 straipsnio 2 dalimi, Notariato įstatyme numatytus norminius teisės aktus teisingumo ministras tvirtina, *atsižvelgdamas* į Notarų rūmų prezidiumo nuomonę. Teisę pareikšti savo nuomonę ir pastabas dėl rengiamų teisės aktų projektų Lietuvos notarų rūmams užtikrina Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. 1R-271, 73 punktas, numatantis, kad apie rengiamus teisės aktų projektus, susijusius su notarų veikla, Teisingumo ministerija informuoja Lietuvos notarų rūmus.

	<p>Lietuvos notarų rūmų pateikiama nuomonė ir atitinkami siūlymai Teisingumo ministerijai dėl atlyginimo dydžių pagal savo prigimtį ir teises pasekmes yra tik <i>parengiamasis aktas</i> ir neturi tiesioginių teisinių pasekmių. Dar daugiau - Lietuvos notarų rūmų siūlymai Teisingumo ministerijai dėl tam tikrų atlyginimo dydžių teisingumo ministro neįpareigoja. Teisingumo ministras gali su pateiktais siūlymais nesutikti - tai įrodo ir Notariato įstatymo 19 straipsnio taikymo praktika. Nuo 2012 metų nebuvo nei vieno atvejo, kad Lietuvos notarų rūmai nederintų Teisingumo ministerijos pasiūlymo dėl atlyginimo dydžių nustatymo. Tuo tarpu Teisingumo ministerija, dažnai net nepateikdama argumentuotos nuomonės, ne vieną kartą neatsižvelgė į Lietuvos notarų rūmų teiktus siūlymus dėl atlyginimo dydžių nustatymo. Pateikti savo pasiūlymus bei nesutikti su Teisingumo ministerijos ir Lietuvos notarų rūmų pasiūlymais gali ir finansų ministras, su kuriuo taip pat turi būti suderinti notarų imamo atlyginimo dydžiai. Taigi, galutinį sprendimą dėl notarų atlyginimo dydžių priima teisingumo ministras.</p> <p>Vadovaujantis tuo, kas išdėstyta, Notariato įstatymo 19 straipsnyje įtvirtintas teisinis reguliavimas reiškia, kad įkainių už notarų atliekamus veiksmus dydžio nustatymo prerogatyva bet koku atveju priklauso teisingumo ministrui, o jam teikiami Lietuvos notarų rūmų pasiūlymai nėra privalomi ar saistantys. Todėl Teisingumo ministerija, kitaip, nei teigiama Projekto Aiškinamajame rašte, ir esant galiojančiam teisiniui reguliavimui galėjo neatsižvelgti į notarų savivaldos institucijos teikiamus siūlymus ar atsižvelgti ne tik į šiuos pasiūlymus, bet taip pat ir imtis priemonių kompleksiskai įvertinti galimas pasekmes vartotojams bei užtikrinti jų interesų apsaugą ir notarų paslaugų prieinamumą.</p>	<p>Taip pat pažymėtina, kad siūlomi Projekto pakeitimai neturės įtakos Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 9 straipsnyje ir Lietuvos notarų rūmų statuto 8 straipsnyje įtvirtintų Lietuvos notarų rūmų uždavinių ir funkcijų įgyvendinimui.</p>
<p>Lietuvos antstolių rūmai, 2018-06-07 Nr. S-337</p>	<p>Lietuvos antstolių rūmų prezidiumas posėdyje susipažinę su Teisingumo ministerijos parengtu ir pateiktu derinti Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau - Projektas) teikia pastabas ir pasiūlymus.</p> <p>Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Projektas inicijuotas pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos</p>	<p>Neatsižvelgta. Analogiška pastaba pateikta Lietuvos notarų rūmų 2018 m. birželio 7 d. rašte Nr. S-337, argumentai išdėstyti šios derinimo pažymos 2 punkte.</p>

	<p>pateiktą siūlymą. Pirmiausiai paminėtina, kad mūsų žiniomis dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2018 m. balandžio 28 d. nutarimo „Dėl Lietuvos notarų rūmų ir notarų veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams“ Nr. 2S-2(2018) yra kilęs teisminis ginčas, todėl minėto nutarimo nuostatų apimtis po šio ginčo baigties gali keistis. Atsižvelgus į tai, svarstyti, ar teikiamas derinti Projektas yra savalaikis.</p>	
	<p>Įprastai teisės akto nuostatų pakeitimai rengiami, kai jų galiojimas kelia nesklandumų ar problemų praktiniame taikyme. Pastebime, kad per Antstolių įstatymo 21 straipsnio 6 dalies galiojimo laikotarpį nėra kilę rimtų nesutarimų derinant įkainius reguliuojančio teisės akto pakeitimo, todėl neaišku, koks yra Projekto rengėjų tikslas atsisakant pareigos derinti antstolių įkainių dydžio, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarkos pakeitimo klausimus su antstolių savivalda.</p> <p>Teisinės valstybėje neabejotinai turi veikti demokratijos principai, atviros, darnios, teisingos pilietinės visuomenės siekis, asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių apsauga. Antstolis, būdamas ypatingas dėl savo dualinio statuso teisinės sistemos subjektas, turėdamas valstybės įgaliojimus užsiimti teismų sprendimų vykdymo veikla, tikisi gauti teisingą apmokėjimą už darbą, stabilų veiklos reguliavimą ir teisę dalyvauti veiklos reguliavime. Pažymėtina, kad galiojančio įstatymo nuostatos nustato demokratinėje visuomenėje priimtinas kooperacijos principus, kai tariamasi ir konsultuojamasi su laisvąją profesiją atstovaujančia institucija. Tai tarsi stabdžių ir atsvarų mechanizmas, garantuojantis teisinių santykių pusiausvyrą. Todėl siūlymas šias nuostatas Antstolių įstatyme panaikinti, yra nepagrįstas ir nepriimtinas antstoliams, vertintinas kaip neriboto valdymo siekimas.</p> <p>Pažymėtina, kad Antstolių įstatymo nuostatos numato pareigą derinti tarp institucijų, tačiau nedetalizuoja, kaip ir kokiomis procedūromis antstolių įkainiai yra nustatomi. Įvertinus tai, prašytume apsvarstyti galimybę Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 21 straipsnio 6 dalies nuostatų turinį išplėtoti, detalizuojant ir numatant aiškius kriterijus bei tvarką, kaip rengiami, apskaičiuojami ir nustatomi antstolių veiklos įkainių</p>	<p>Neatsižvelgta. Pažymėtina, kad vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijai įtvirtinti Antstolių įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje, taip pat nustatyta, kad vykdymo išlaidos turi būti grindžiamos ekonominiais skaičiavimais. Taigi Antstolių įstatymas aiškiai įvardija, kaip turi būti nustatomi konkretūs vykdymo išlaidų dydžiai ir teikiamas projektas šių principų nekeičia.</p> <p>Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 609 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad vykdymo išlaidų dydį, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija, kurią, vadovaudamasi 573 straipsnio 1 dalimi, tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Vyriausybė 2002 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 816, įgaliojo Teisingumo ministeriją, suderinus su Finansų ministerija, parengti ir patvirtinti Sprendimų vykdymo instrukciją. Taigi šiais teisės aktais įstatymų leidžiamoji ir vykdomoji valdžia vykdymo išlaidų dydžių, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarkos nustatymą priskyrė išimtinai valstybės institucijų prerogatyvai.</p> <p>Kaip nurodyta Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos Nutarime, dėl Notariato įstatymo 19 straipsnyje įtvirtintos nuostatos, pagal kurią notarų atlyginimas turi būti suderinamas ne tik su Finansų ministerija, bet ir su Lietuvos notarų rūmais, Lietuvos notarų rūmai darė tiesioginę įtaką užmokesčio už notarinių veiksmų atlikimą dydžiui, o tai sąlygojo notarų atlyginimo dydžių padidėjimą. Tai rodo, jog toks teisinis reglamentavimas darė neigiamą įtaką vartotojų interesams ir dėl šios priežasties turėtų būti atsisakyta privalomo notarų atlyginimo dydžių suderinimo su Lietuvos notarų rūmais (detalūs argumentai apie teisės aktuose nustatyto privalomo suderinimo teisinę reikšmę pateikti šios pažymos 3 punkte).</p>

dydžiai.

Atsižvelgiant į tai, kad analogiškas teisinis reguliavimas įtvirtintas ir Antstolių įstatymo 21 straipsnio 6 dalyje ir dėl to Lietuvos antstolių rūmai taip pat gali įtakoti vykdymo išlaidų dydžius, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarką bei riboti konkurenciją, tikslinga vykdymo išlaidų, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarką taip pat priskirti išimtinai valstybės institucijų kompetencijai, o Lietuvos antstolių rūmams suteikti galimybę savo pastabas ir pasiūlymus dėl projektų teikti Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo nustatyta tvarka.

 Elina Jankevičienė
2018 06 25